

По случай 140 години от Освобождението на България от турско робство, редакцията на вестник «Роден край» обяви сред своите читатели

2018 година за ГОДИНА НА БЪЛГАРСКАТА СВОБОДА

Конкурс «АЗ СЪМ БЪЛГАРИН, И ТОВА ЗНАЧИ...»-2018

III място – Антонина КОРИНЬ, Възрастна категория

ПОЕЗИЯ БОЛГАРСЬКИХ БУДИТЕЛІВ

Коли приходиш у бібліотеку українського міста (в селі ще гірша ситуація), то на прохання дати тобі щось із болгарської літератури, бібліотекарка обминає виставлені на передньому плані стелажи з детективами та глянцевиими дамськими романами про любов (схожими, як близнята) – це найпопулярніше читиво, і зникає в книгосховищі, де роками пиляться ніким не запитувані книги. У тому числі й те, що колись було на видноті: «Зарубіжна література країн соцтабору» (Коли ж з'явиться стелаж «Кращі книги Євросоюзу»?).

Так от, вона виносить вам колись світовий бестселер Івана Вазова «Під ігом» та сучасну, чия популярність

вже теж ослабла, книгу фантастики Павла Вежинова «Бар'єр». «На жаль, це – все», – зітхає... Потім подумавши, додає 85-й том із серії «Бібліотека всесвітньої літератури» (М., 1977 р.), де Болгарія представлена на 25 сторінках іменами восьми кращих поетів, усього 24 вірші. Це Д. Чинтулов, П. Рачев-Славейков, Х. Ботев, І. Вазов, С. Михайловський, П. Славейков, К. Христов і П. Яворов – у перекладах відомих російських поетів: М. Тихонова, О. Суркова, Л. Мартинова, В. Луговського, С. Михалкова, М. Петрових, А. Ахматової, В. Соколова, А. Тарковського (родом з нашого колись Єлисаветграда) та інших.

Коли в 2015 році я була у Варні, то подарувала оточеному читалищу ім. П. Рачева-Славейкова і свої книги та переклади. Раптом трапиться чудо і хтось перекладе мої вірші болгарською? Мрію...

А поки що читаю й вивчаю те, що вдається дістати в наших бібліотеках. Пробую переспівувати й перекладати з допомогою поета В. Стафідова.

Особливо цікавить мене болгарська жіноча поезія, серед якої – класична Дора Габе, дочка колишнього елисаветградця П. Габе, який потім виїхав до Болгарії і став там першим успішним фермером. Цікавить і їх любов з іншим видатним поетом – П. Яворовим. Книгу про три його великі любові «Не бой се и ела», «Любовта на поета в стихове и писма» подарував мені у Варні випадковий зустрічний професор І. Русев, любитель України та поезії, поліглот і мандрівник. З ним у нас виявився спільний улюблений поет, його друг, болгарин Валерій Петров, перші вірші якого я переклала на той час.

Ось як рідняться люди, дякуючи поезії. Ще один приклад.

Знаменитий поет, канадський учений-славист, перекладач, видавець, літературознавець, пісняр, правдоносець і меценат (першим в українській діаспорі підняв тему нашого голодомору та репресованих українських письменників) Яр Славутич, родом мій земляк, часто приїздив на Україну, зупинявся в нашій родині. А в перервах ми листувалися. Я вже виступала в обласному краєзнавчому музеї на літературно-краєзнавчій конференції з приводу його 100-річчя (11.01.1918), виступила й у літературно-меморіальному музеї І. К. Карпенка-Карого на заході, теж присвяченому і його сторіччю.

Так ось, як виявилось нещодавно, Я. Славутич (Г.М. Жученко) у 1940 році працював учителем в с. Ботево Приазовського району. І, живучи серед болгар, вивчив болгарську мову й почав перекладати Х. Ботева. Здійснив перший переклад вірша «Хаджи Димитр» (цікаво порівняти з пе-

рекладом Дмитра Павличка, що ми і зробили в недільній школі.)

Так от, читаючи про бурхливе і віддане Болгарії та її свободі життя цих будителів, вчуся в них жити й боротись за незалежну й щасливу Україну. Серед їх біографічних довідок – рядки про те, що хтось загинув і став національним героєм, хтось боровся за свободу Болгарії (як і українець, корифей І-го професійного театру, створеного у 1882 році в Єлисаветграді, – Микола Садовський), хтось видавав газету «Свобода або смерть», хтось писав сатиру й революційну публіцистику, хтось – вірші, які стали гайдуцькими народними піснями, кликами до боротьби за свободу, а сьогодні стали історією.

Сьогодні я розказую про це все у недільній болгарській школі в м. Кропивницькому в гуртку з вивчення болгарської поезії. («Ліричний Балкан» – така поки що перша пробна його назва). А десяток перекладених мною віршів з книги «Сонячна гойдалка» (2016 р.) пропоную читачам. Це десяток моїх улюблених бу-

дителів. Про них розповідаю і на творчому об'єднанні «Парус» та в клубі «Байгород».

Не знаю, як на кого, а на мене впливає чужа творчість, стимулюючи власну. От читаючи й перекладаючи, слухаючи болгарську мову учнів недільної школи та моїх друзів, проходячи повз фотокраєвиди Болгарії, України та Японії на виставці, яку відкрила болгаролюбка Г. Зінов'єва з Миколаєва, сидячи в залі засідань центру національних меншин «Єдина родина», я мрію... Про те, що колись його столи застелять скатерті, вишиті болгарськими (може, З. Штерьовою), вірменськими, польськими та іншими майстрами.

А конкретно надихнувшись приїздом у гості В. Стафідова, з яким задумали вже новий проєкт, для удачі створила сувенір на тему «Троянди й виноград – красиве і корисне» (М. Рильський). Це болгарський прапор, в якого нижня полоса – тканина з червоних троянд, середня – із зеленого виноградного листа і біла – як колір і символ миру.

ХРИСТО БОТЕВ

ПАТРИОТ

Патриот – віддасть він душу за науку, за свободу: та пожертвує душею не своєю, а народу.

Творить він добро за гроші – це завжди йому приємно. Так, людина він хороша – просто душу продає він.

Він – християнин смиренний, молиться під образами. До обідні він приходиться, щоб поторгувати в храмі.

Так, людина він хороша. Жінку під заклад здає він. Він болгарин з добрим серцем, з бідним людом милосердний. Та не він братів годує, а його – брати і сестри.

Творить він добро за гроші. Мріє він пройти до раю. Так, людина він хороша... Просто сам себе зжирає.

ДИМИТР БОЯДЖІЄВ

НАСТУПИТЬ ДЕНЬ

Наступить день народу торжества. Наступить день, і наші божества – добро і правда – зачарюють свято у нас і оживе наш рідний край, де брат злостиво убиває брата, де кров і сльози ллються через край. Але до цього щастя щоб прийти, зміцни свій дух, в путі не втомлюйся ти.

ІВАН ВАЗОВ

ДВА БУКИ

Я бачив у лісі в обіймах два буки. Здавалось, їх зблизив бахання вогонь, – неначе закохані, мовчки, без звуку, пили вони соки один з одного.

О буки! Які ви в любові надійні! Ви ділите радість і горе навпіл. Гроза вас не вирве із кріпких обіймів. І смерть не посміє крутитись довкіл.

Завидна ця доля й любов безкінечна, що скріплена силою здружених уз... Та що цю любов піднесло аж у вічність і що так зміцнило міцний цей союз?

Що тут допомгло: чаклування, вінчання, чи пристрасні клятви? Хто скаже мені? Зневажливо буки схилились в мовчанні, гілки лиш тісніше сплелись в вишині.

СТОЯН МИХАЙЛОВСЬКИЙ

ПУГАЧ І СВІТЛЯЧОК

У ніч глуху, неначе нічний чок, між квітів і трави світився Світлячок. (Жаль, доленька сумна йому далась!) Помітив Пугач Світлячка, за ним погнався і в хижі пазурі вхопив.

«Що я тобі зробив?!» «А ти не здогадався? Ти заважав!»

«А чим?» «Так ти ж світив!»

Яним був вирок. Суд не поважав тих, що освітлюють світи. Наш Світлячок погас, у потойбічний світ переселився... Точніше кажучи, щоб вдовольнити вас, він в пузі Пугача, біденький, опинився.

КРУМ КЮЛЯВКОВ

ПРОЩАННЯ

Мій шлях – на Балкани. Як знати, де слатись моїм там слідам? Але у бою з ворогами задарма життя не віддам. Вітчизні, – я нею живу. Ну що ж, якщо замість могили мене похоронять в рову? Не плач, не терзайся, дівчино, за серцем моїм не горюй, де будеш, там стань на коліна і землю мою поцілуй.

ПЕТКО РАЧЕВ-СЛАВЕЙКОВ

ПЕРЕДСВЯТО

Вставай! Я з піснею до тебе, щоб пробудить тебе від сну. Вставай, вже сонце встало в небі. Вставай, поглянь у даль ясну.

Співучі вже пташки на волі в зеленому лісі гомонять. Лошак ірже в широкім полі – можливо, хоче теж співати?

Вставай! Прокинутись пора вже. Цей довгий сон – як сум, як гріх. До свята готуватись раджу. Вже стало свято – на поріг!

КИРИЛ ХРИСТОВ

Як чудотворно би зміцнились рани, замість зими озвалась би весна, коли б зумів побачити я Балкани, хоча б з цього – тюремного вікна. Якщо це почуття й в тобі розквітне, дай знак малий від рідної землі: без запаху, хоч безіменну квітку у молитовнику мені пришли.

НИКОЛА ФУРНАДЖІЄВ

БОЛГАРСЬКІ ДАЛІ

Бродив усюди, всюди я пройшов, Болгарію сходяв упоперек і вздовж я, та мало написав, хоча писав з любов'ю, з зустрічними я більше мав розмов.

Стояла осінь. Грязь густа була. Та все одно йшов до людей я в гості... Сідав за стіл. Ів їжу зі стола. Було мені з людьми

вільготно й просто.

І в цьому світі я іще труджусь, на добрі справи ще знаходжу сили. І щедрості, й довірливості вчуся, – мене болгарі ними наділили.

Шумлять вітри. Блищать ліси й поля і, натовмившись, я крокую далі. І йдуть за мною люди і земля – трояндові й морські болгарські далі.

ПЕЙО ЯВОРОВ

ЧАРІВНИЦЯ

Душа моя – смиренна, мов рабиня, душі твоєї полонянка. Нині душа моя твої лиш бачить очі, вона тебе смиренно закликає і молить, молить. А сама вмирає. Твоя душа усе це бачить мовчки.

Моя душа живе успразі вічній, твоя ж душа не бачить цей мій відчай. Твоя душа – дитя і божество... Від погляду й душі лиш холод віє. Невже вона, усе ж, ніяковіє через чарівне власне торжество?